

УДК 636.085.1:633.2:631.5

Литвинчук А. С., студентка

Свистунова І. В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва¹

Національний університет біоресурсів і природокористування України

¹e-mail: irinasv@ukr.net

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ ВИРОЩУВАННЯ НА ХІМІЧНИЙ СКЛАД БАГАТОРІЧНИХ БОБОВО-ЗЛАКОВИХ ТРАВСТОЇВ

У створенні міцної кормової бази для тваринництва важлива роль належить підвищенню ефективності використання природних кормових угідь. Вони є джерелом надходження економічно вигідних трав'яних кормів, добре збалансованих за вмістом протеїну, мінеральних речовин і вітамінів, а також є фактором поліпшення екологічної ситуації в агроландшафтах. Проте на сьогодні їхні кормовиробничі і природоохоронні можливості використовуються не в повному обсязі, оскільки технологічні прийоми, що застосовуються при створенні і використанні сіяних травостоїв, зазвичай, є занадто енерго- та ресурсовитратними, в тому числі, в зв'язку з високими рекомендованими нормами внесення азотних добрив. Як наслідок, продуктивність лучних угідь в Україні залишається дуже низькою, хоча за проведення ефективних заходів поліпшення природні кормові угіддя можуть забезпечити збір 54,8 млн т зеленої маси і 5,7 млн т сіна.

З метою вирішення означеної проблеми вітчизняними науковими установами розроблено ряд енерго- та ресурсоефективних технологій створення та використання сінокосів і пасовищ, які ґрунтуються на залученні багаторічних бобових трав як дешевого джерела симбіотично фіксованого азоту. Проте, до нині залишаються не повністю з'ясованими теоретичні аспекти формування високої продуктивності, поживності та якості укісних травостоїв сумішок люцерни посівної з різними злаковими компонентами, в тому числі за різних норм мінерального удобрення та застосування біостимуляторів росту.

Актуальність наукових досліджень щодо підвищення продукційного потенціалу лукопасовищних угідь особливо зростає на сучасному етапі євроінтеграції нашої держави до країн ЄС, де вимоги до якості і безпечності кормів дуже високі. За таких умов важливим науковим завданням є розробка ефективних технологій отримання якісних кормів із природних кормових угідь з урахуванням ґрунтово-кліматичних особливостей різних регіонів країни.

Важливим параметром якості рослинних кормів є їх мінеральний склад, який істотно впливає на здоров'я тварин та їх продуктивність. Для кожного мінерального елемента експериментально встановлено його рекомендований (оптимум, мінімум, максимум) вміст у кормах, необхідний для повноцінної годівлі великої рогатої худоби. Із розрахунку на суху речовину оптимальним вважають вміст у рослинному кормі кальцію – в межах 0,3–0,6, фосфору – 0,26–0,35, магнію – 0,12–0,26, калію – 1–3, натрію – 0,13–0,15% та співвідно-

шення вмісту в сухій масі кальцію до фосфору, як 0,7–2,5 та калію до кальцію з магнієм – як 2,2–2,4.

Вважають, що перебіг нормального процесу травлення в організмі тварин при згодовуванні кормів з лучних травостоїв можливий лише за вмісту понад 0,4% кальцію в сухій речовині. Підвищені норми азотних добрив, зазвичай, знижують вміст зазначеного нутрієнту в кормі, що обумовлюється випаданням бобових компонентів із травостою та зростанням урожаю вегетативної маси за однакових запасів кальцію в ґрунті. Варто також відмітити, що при формуванні сіяних травостоїв мінеральний та симбіотичний азот часто обумовлюють істотні зміни в мінеральному складі корму та призводять до порушення оптимальних співвідношень між мінеральними елементами, що негативно впливає на продуктивність тварин та інколи є причиною їх захворювань, наприклад, на тимпанію або зниження апетиту.

На рівень накопичення та співвідношення мінеральних елементів в біомасі багаторічних трав впливають, переважно, зональні та погодні умови, а також мінеральні добрива та видовий склад травостою. Найбільш суттєвий дефіцит тих чи інших мінеральних елементів у рослинній масі визначається, в основному, їх нестачею у ґрунті та низьким надходженням з добривами. Таким чином, технологічні прийоми створення і використання багаторічних кормових травостоїв істотно впливають не лише на кормову їх продуктивність, але й на хімічний склад їх корму, що є надзвичайно важливим чинником високої продуктивності тварин та їх фізичного стану.

Мета досліджень – вивчити вплив технологічних прийомів вирощування лучних фітоценозів на хімічний склад корму в умовах Лісостепу правобережного.

Встановлено, що мінеральний склад люцерно-злакових та люцернових травостоїв за всіх варіантів удобрення більш повно відповідає фізіологічним вимогам тварин аніж злакові кормові багаторічні фітоценози. Одновидові посіви бобового компоненту та його сумішки зі злаковими травами накопичують вищий вміст сирової золи (9,1–9,7%), кальцію (0,52–0,61%), магнію (0,14–0,17%), фосфору (0,41–0,46%) та дещо нижчий калію – 2,32–2,55%. Вид злакового компоненту в змішаних бобово-злакових травосумішках не мав суттєвого впливу на мінеральний склад сухої речовини травостою. Вміст нітратів (N–NO₃) у сухій речовині люцернового, люцерно-злакових і злакового травостоїв за різних фонів удобрення становив 0,02–0,03% та не виходив за межі ГДК (0,2%).